

Phương pháp đệm hát căn bản trên đàn phím điện tử cho sinh viên Khoa Giáo dục mầm non, Trường Cao đẳng Sư phạm Trung ương Nha Trang

Hoàng Minh Hải*

*ThS. Trung tâm Bồi dưỡng kiến thức, phát triển kỹ năng

Trường Cao đẳng Sư phạm Trung ương – Nha Trang

Received: 8/11/2023; Accepted: 17/11/2023; Published: 23/11/2023

Abstract: Currently, electronic keyboards play an important role in organizing fun activities for children at preschools. Therefore, this article outlines some basic singing accompaniment methods on electronic keyboards. Therefore, it helps students equip basic singing accompaniment skills, as an affirmation of the school's training quality to contribute to providing preschool teachers to meet social requirements.

Keywords: Method, singing accompaniment, electronic keyboard.

1. Mở đầu

Trong chương trình đào tạo trình độ cao đẳng GDMN, học phần đàn Phím điện tử đóng vai trò quan trọng, xuất phát từ một số lý do sau:

Đàn Phím điện tử có khả năng diễn đạt đa dạng tiêu phẩm, tác phẩm vừa và nhỏ sáng tác cho Piano, dàn nhạc (chuyển soạn lại), chủ đề giao hưởng nổi tiếng.

Là nhạc cụ tích hợp công nghệ số tiên tiến, thể hiện nhiều phong cách, tính chất âm nhạc: nhạc nhẹ, dân gian, thính phòng. Đồng thời có khả năng thay thế ban nhạc, độc tấu.

Đặc điểm nổi trội đàn Phím điện tử - nhạc khí phù hợp đệm hát, ứng dụng phổ biến trong hoạt động âm nhạc chuyên nghiệp, phổ thông ở Việt Nam.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Vai trò của đàn Phím điện tử

Các trường mầm non luôn yêu cầu sinh viên (SV) tốt nghiệp kê khai vị trí việc làm, điều kiện tiên quyết biết đàn, hát, hướng dẫn trẻ hoạt động vui chơi, nhảy múa. Nếu khả năng đàn, hát yếu, SV khó cạnh tranh, ít cơ hội làm việc trong cơ sở mầm non. Do đó, đàn Phím điện tử trở thành nhạc cụ thể hiện khả năng âm nhạc của GV mầm non hiệu quả.

Đàn Phím điện tử dễ sử dụng, SV cao đẳng GDMN tiếp cận nhanh, khai thác thuận tiện nhiều tính năng hiện đại, âm hưởng đàn vang lên như 1 ban nhạc, dàn nhạc đang diễn tấu.

Cấu tạo đàn Phím điện tử gọn, nhẹ, dễ di chuyển tới nhiều địa điểm, thao tác đàn nhanh nếu SV thành thạo cài đặt bộ nhớ (band tiếng). Điều này quan trọng khi nhiều trường mầm non tỉnh Khánh Hòa, miền Trung và Tây Nguyên đang gặp khó khăn về cơ sở vật chất, trang thiết bị đặc biệt với trẻ em dân tộc thiểu số.

Âm hưởng đàn Phím điện tử nghe vang, to, có lối diễn tấu nhiều phong cách khác nhau: Pop, Rock, Disco, Latin. Đặc biệt, đàn Phím điện tử phù hợp môi trường giáo dục trẻ mầm non khi làm nhạc nền cho trẻ vận động, nhảy múa, ca hát theo nhạc.

Với SV cao đẳng GDMN, Trường CĐSPTW Nha Trang, học, luyện tập đàn Phím điện tử trở thành mục đích ổn định công việc sau khi ra trường. Để xây dựng bài đệm, số giờ lên lớp, tự học, luyện tập được GV hướng dẫn chi tiết, phù hợp năng lực, giúp SV di chuyển thành thạo ngón tay, bấm hợp âm, rải hợp âm nhanh, chính xác, sử dụng hiệu quả nhiều tính năng cài đặt trên đàn để sáng tạo bài đệm hay, độc đáo.

2.2. Phương pháp đệm hát căn bản trên đàn phím điện tử

2.2.1. Đây là phương pháp bắt buộc đối với SV, cụ thể:

Nhìn hóa biểu, nhịp, chọn tốc độ (nhanh, vừa phải, chậm...), xem và đọc ký hiệu hợp âm ghi trong bài nhạc.

Tập xếp thế tay, bấm chính xác từng hợp âm tay trái. GV hướng dẫn vị trí thế tay gần nhau. Ví dụ: bấm 2 hợp âm: C - G, SV đặt ngón 5 - 2 - 1 (C ở thể đảo 2: son - đô - mi), sau đó giữ nguyên ngón 5, đổi vị trí ngón 2 - 1 thành 3 - 1 chuyển sang hợp âm G nguyên vị (5 - 3 - 1: son - si - rê). Yêu cầu bấm chính xác hợp âm tay trái rất quan trọng, đòi hỏi SV dành nhiều thời gian, công sức luyện tập khi vỡ bài, thuộc lòng hợp âm để bật bộ đệm tự động nghe hiệu quả hòa âm toàn bài. GV hướng dẫn SV phương pháp vỡ giai điệu qua cách mở rộng, thu hẹp lòng bàn tay, giúp SV chuyển đổi linh hoạt thế tay phải, như cách xếp ngón 8 ô nhịp đầu bài *Đàn vịt con* – “Nhạc và

lời: *Mộng Lân*” dưới đây.

2.2.2. Chọn âm sắc (Voice – Tone), cài đặt các Fill

Với điểm mạnh nhiều âm sắc nhạc cụ, SV có thể lựa chọn tùy biến nhiều âm sắc khác nhau trên đàn Phím điện tử, tạo hiệu quả đa dạng trong thể hiện. Để bài nhạc phong phú sắc thái thể hiện, GV hướng dẫn SV chèn các fill (mỗi tiết tấu có 2- 8 fill riêng), tác dụng của fill có ý nghĩa nối liền, đảo nhịp điệu (bắt thường) gây hiệu ứng khác biệt phần đệm.

Đàn phím điện tử có hàng trăm âm sắc được cài đặt sẵn và dựa vào tính chất của từng ca khúc, vùng miền để chọn cho phù hợp. Bên cạnh đó chọn âm sắc cho từng phần trong bố cục bài đệm như: Tiếng cho phần dạo đầu, phần đệm, dạo giữa, kết. Đối với thể loại ca khúc thiếu nhi đa số được viết ở giọng trưởng với tính chất vui tươi, trong sáng, ta nên chọn những âm sắc có tính chất rõ ràng, dứt khoát dễ nghe.

Ví dụ: Ca khúc *Đội kèn tí hon* – Nhạc và lời: Phan Huỳnh Điểu

Ta nên chọn âm sắc: Trumpet, Fantasy, Trombone

Đội kèn tí hon

Vui vẻ, hoạt bát
PolkaPop - Tempo: 118

Nhạc và lời: Phan Huỳnh Điểu

Đối với ca khúc mang tính vùng miền, dân tộc như: *Xòe hoa* - Dân ca Thái

Ta nên chọn âm sắc nhẹ nhàng nhưng rõ ràng như: Flute, Oboe, Piccolo...

Xòe hoa

Vui tươi, nhịp nhàng
BossaNova - Tempo: 100

Dân ca Thái

2.2.3. Chọn tiết điệu (Style – Rhythm)

Câu hỏi luôn được đặt ra với người học đệm ca khúc là làm sao để biết được ca khúc ấy phù hợp với Style gì? Và tại sao lại chọn Style này mà không chọn Style kia? Để trả lời những câu hỏi này trước hết chúng ta nên xác định xem ca khúc đó tác bài hát yêu cầu hát ở tốc độ nào? Thông thường nhạc ca khúc thiếu nhi sẽ yêu cầu hát với các tốc độ phổ biến sau: “Nhanh - Hơi nhanh - Vừa phải”. Ta có thể thấy trên đàn phím điện tử có hàng trăm tiết điệu được cài đặt sẵn và dựa vào tính chất của từng tiết điệu mà người ta cũng đã mặc định sẵn tốc độ phù hợp. Chính vì vậy khi lựa chọn một tiết điệu nào đó SV cần phải lưu ý có thể nhanh hơn hoặc chậm hơn một chút so với yêu cầu bài hát nhưng không nên vượt ngưỡng quy định quá xa. Ví dụ: Điệu Disco có tiết tấu nhanh vui nhộn thì không nên chọn Disco để chơi những ca khúc chậm và ngược lại điệu Boston (nghĩa là Waltz chậm) thì không nên chọn để chơi những ca khúc nhanh được bởi lẽ nhịp độ và tiết tấu luôn gắn bó mật thiết với nhau. Sau đây tác giả xin giới thiệu một số tiết điệu tương ứng với mỗi loại nhịp thông dụng thường gặp trong đệm hát ca khúc thiếu nhi:

- Các loại nhịp 2/4 ta nên chọn các tiết điệu:

+ Disco, Pasodoble, Country (chơi ở tốc độ nhanh), Machr, Fox, SlowRock, Pop, Tango, Piano Ballade...

- Các loại nhịp 4/4, 2/2 ta nên chọn các tiết điệu:

+ Rhumba, Bolero, SlowRock, Pop, Ballade, Beat, Mambo, Rock, Bossa nova, Samba, Disco, Chachacha, Bebop, Twist, Machr, Fox, Mambo, Country...

- Các loại nhịp như: 3/4, 3/8, 6/8... ta nên chọn

các tiết điệu sau:

+ Waltz (Valse) chơi ở tốc độ trung bình hoặc hơi nhanh. Boston chơi ở tốc độ chậm, hơi chậm.

Các tiết điệu kể trên ứng với một số tiết tấu và tiết nhịp tiêu biểu chưa phải là tất cả và khi chọn tiết điệu chúng ta cũng nên dựa vào thêm một số yếu tố sau đây để lựa chọn cho phù hợp và chính xác hơn:

+ Căn cứ vào tốc độ và tiết nhịp để chọn tiết điệu phù hợp

+ Căn cứ vào kinh nghiệm của những bài nhạc ta đã biết để so sánh với bài nhạc mới rồi suy luận ra

2.2.4. Cách đặt hợp âm

Để đặt hợp âm cho ca khúc đầu tiên SV âm nhạc phải xác định được 6 hợp âm cơ bản theo vòng công năng T – S – D của giọng chính và các hợp âm song song với nó.

Ví dụ:

- Ca khúc viết ở giọng C – dur thì 6 hợp âm cơ bản sẽ là:

+ Giọng chính: C – F – G (G7)

+ Giọng song song là: Am – Dm – Em

- Ca khúc viết ở giọng F – dur thì 6 hợp âm cơ bản sẽ là:

+ Giọng chính: F – Bb – C (C7)

+ Giọng song song là: Dm – Gm – Am

- Ca khúc viết ở giọng a – moll thì 6 hợp âm cơ bản sẽ là:

+ Giọng chính: Am – Dm – E7

+ Giọng song song là: C – F – G

Dựa vào giai điệu ca khúc để đặt hợp âm cho phù hợp bởi nếu đặt không đúng vị trí của nó sẽ rất khó nghe, một cách đơn giản nhất là ta có thể tìm nốt trên giai điệu và xác định xem nó là âm 1, âm 3, âm 5 nằm trong hợp âm nào vì vậy ta có thể giới hạn 01 nốt chỉ có thể đặt được nhiều nhất là 03 hợp âm mà thôi còn lựa chọn hợp âm nào cho hay trong 3 hợp âm thì khi đó phải dựa vào tài nghe và cảm âm của từng người. Tuy nhiên phải lưu ý một điều là không phải giai điệu có bao nhiêu nốt thì ta đặt bấy nhiêu hợp âm mà:

- Hợp âm chỉ nên đặt ở đầu ô nhịp (phách mạnh)

- Có thể giữ nguyên hợp âm nếu ô nhịp sau đó có giai điệu không đổi hoặc gần giống.

- Cấu trúc của 1 ca khúc ở phổ thông thường ở hình thức 2 đoạn đơn vì vậy khi kết thúc đoạn 1 hòa thanh nên để ở D hoặc D7 và trước khi về T để kết thúc bài thì cũng phải đặt D hoặc D7 giống như phối hòa thanh 4 bề.

Có thể nói đây là phân rất quan trọng đối với đệm ca khúc bằng đàn organ, bởi nếu đặt hợp âm không đúng sẽ khiến cho ca khúc tẻ nhạt, thậm chí là khó nghe. Khi đặt hợp âm SV nên lưu ý sự hút dẫn giữa

các hợp âm và để đặt hợp âm được chính xác thì bước đầu SV nên bấm trực tiếp trên đàn để nghe được hiệu quả âm thanh khi vang lên chứ không nên đặt trên giấy.

Ví dụ: Đặt hợp âm cho bài Chú bộ đội – Nhạc và lời: Hoàng Hà

Chú bộ đội

Vui tươi, nhịp nhàng
EuroPopOrgan - Tempo: 115

Nhạc và lời: Hoàng Hà

Nốt la có trong 3 hợp âm F, Dm, Am

Vai chú mang súng mũ cái

ngôi sao đẹp xinh Đi trong hàng ngũ chú hành

quần trông thật nhanh Chú bộ đội chúng cháu yêu chú

lắm Súng chắc trong tay chú canh giữ cho hòa bình

Nốt mi có trong 3 hợp âm C, Am, Em

Trước khi về T(C) để kết ta dùng D(G) hoặc D7(G7)

3. Kết luận

Mặc dù còn nhiều khó khăn, cơ sở vật chất hạn chế, nhưng với tinh thần quyết tâm, đội ngũ GV, SV đã và đang thực hiện tốt nhiệm vụ dạy và học, trong đó xác định đàn Phím điện tử có vị trí ảnh hưởng lớn đến vị trí việc làm của SV cao đẳng GDMN sau khi ra trường. Trong thời gian tới đội ngũ GV đàn Phím điện tử tiếp tục phát huy, tích cực đổi mới, áp dụng công nghệ vào dạy học, giúp SV tiếp cận, nắm vững cách sử dụng một số model (kiểu, loại) đàn Phím điện tử hiện đại. Từ đó tăng hiệu quả bài đệm phong phú, đem lại phương pháp thể hiện âm nhạc phong phú, đa dạng hơn.

Tài liệu tham khảo

1. Xuân Tứ (2002), *Hướng dẫn dạy và học đàn Organ 1*, NXB Âm nhạc, Trường Cao đẳng Nhạc Hòa Trung ương, Hà Nội.
2. Xuân Tứ (2007), *Phương pháp dạy và học đàn phím điện tử 1*, NXB Đại học Sư phạm, Hà Nội.
3. Xuân Tứ (2007), *Phương pháp dạy và học đàn phím điện tử 2*, NXB Đại học Sư phạm, Hà Nội.
4. Hoàng Văn Yến (1999), *Nghệ thuật âm nhạc với trẻ mầm non*, NXB Giáo dục, Hà Nội.
5. Hoàng Văn Yến (chủ biên) (2007), *Trẻ mầm non ca hát*, Vụ giáo dục mầm non, NXB Âm nhạc, in tại nhà in Khoa học và Công nghệ, Hà Nội.